

2020

" 't Schrijfhoutje "

Post Actieve
Marinevereniging
April 2020
nr: Extra 7

" 't Schrijfhoutje" is een digitaal blad uitgegeven door de Post Actieve Marinevereniging

Dit digitale blad wordt uitgebracht naar de leden, donateurs en belanghebbenden. In deze uitgaven worden stukken beschreven uit het heden, maar vooral uit het verleden, daar waar u en onze ROOTS lagen.

Redactie : Ton Meijdam

E-mail: penmeesterpam@postactievemarinevereniging.nl

telefoon: 06-11177011

Secretariaat: Joost Lenz

E-mail: secretarispam@postactievemarinevereniging.nl

telefoon: 06-24689936

Overname en publicatie van artikelen, geheel of gedeeltelijk, is alleen toegestaan met schriftelijke toestemming van de redactie.

In deze uitgave o.a.

pagina 3. Leesvoer

4 mei Herdenking

Sobats, vrienden

Heel wat jaren gingen wij op 4 mei, hetzij met openbaar of eigen vervoer, naar de begraafplaats Nieuwe Ooster in Amsterdam oost. Wij sloten ons aan bij een grote groep Veteranen en een aantal hotemetoten zoals de Burgemeester ,de Gouverneur, een Luitenant generaal, van de stad Amsterdam en officieren uit diverse onderdelen van Defensie. Een aantal Engelse militairen waren hierbij ook aanwezig om hun gevallen collega's te herdenken.

Deze samenstelling van herdenkers op 4 mei zal u niet vreemd zijn, omdat er door het hele land in diverse steden en in dorpen hetzelfde zou plaats vinden.

Begeleid door een tamboer en muziekkapel liepen wij naar een aantal ere-monumenten ter nagedachtenis van hen die hun leven gaven in oorlog en diverse missies daarna. Bij elk monument werd stilgestaan om kransen en bloemstukken te plaatsen en tijdens het spelen van ons volkslied een eregroet te brengen.

Na afloop van de plechtigheid kwamen de Sobats bij elkaar, in ons geval het Grand Café Frankendael op de Middenweg, om traditiegetrouw het glas te heffen op onze ontvallen Sobats.

In dit bijzondere jaar 2020, 75 jaar vrijheid, is dat uitgesloten omdat het niet is toegestaan in grote groepen samen te komen. De corona crisis, zoals dat wordt genoemd, houdt de wereld in zijn greep en de maatregelen daartegen is ons allen bekend.

Volgend jaar gaan wij 2020, wat dit betreft *delaten* en opnieuw *instellen*, overdoen.

Bij deze willen wij jullie uitnodigen om tijdens de 2 minuten stilte het glas te heffen en een saluut te brengen aan onze afwezige Sobats.

Namens Het Bestuur,
Uw Secretaris
Joost Lenz

Op vier Mei
is het twee minuten stil
Dodenherdenking, ik ril
oorlogsslachtoffers
de vlag hangt halfstok
gaat dit ooit nog over
het zit nog altijd
zo diep geworteld in onze psyché
dit mag nooit worden vergeten
nooit, nooit, nooit
doodskreten werden slachtoffers
hun stem viel weg
wij herdenken elk jaar
op vier Mei
zij gaven hun leven
voor onze Vrijheid

na deze dag gaat vier Mei
over in Bevrijdingsdag
het is goed om ook daar
bij stil te staan
zonder oorlogsgeweld
beginnen aan weer een nieuwe dag

op vijf Mei
bij de grote waarde van Vrijheid
en Mensenrechten
geen gevechten
onze stem vrolijk
wij leven in Vrijheid
en gaan s'avonds rustig slapen
wij herdenken elk jaar
op vijf Mei
onze Vrijheid.

Welkom aan boord!

Medio 1957 voer ons schip, de Hr.Ms.Kortenaer, in de wateren rond ons toenmalige Nederlands Nieuw Guinea, teneinde de infiltranten uit Indonesië de toegang tot ons Rijksdeel te beletten. Als schepeling was ik bij oorlogswacht ingedeeld als telefonist bij kanon 4 op het achterdek. Ons schip bezat als hoofdbewapening vier 10,5 cm kanonnen, verdeeld over het gehele schip. Het afschieten van een granaat ging niet alleen gepaard met een hoop herrie, maar ook door rook en werden je neusgaten geprikkeld door de stank van cordiet. Het laden van het kanon gebeurde handmatig, evenals het baksen en evaluatie. Er waren nogal wat mensen nodig om het kanon te bedienen, zoals de laders, de kanonnier, de stuk commandant en de telefonist. Van de centrale vuurleiding elders op het schip, ontving ik de orders doel en afstand dat ik doorgaans hard moest

schreeuwen aan de stuk commandant. De laders schoven achtereenvolgend de zware granaat en de pittige huls in de laden van het kanon waarna het werd vergrendeld. Het kanon was nu geladen, gebakst en de evaluatie ingesteld en kon *“het feest”* beginnen. Op bevel van het centrale commando of die van de stuks commandant, trapte de kanonnier op een pedaal waardoor het afvuurmechanisme in werking werd gesteld; m.a.w. *Het schot ging af en onder luid gejuich van de menigte verliet de kogel de loop!*

=2=

Ons kanon 4 had een enthousiaste geschut bemanning. Als we eenmaal schoten, wisten we niet van ophouden.

Telefonist en schrijver van dit verhaal midden onder

In het jaar 1957 had Nederland ingenieur Cornelis Staf van de Christelijk Historische Unie als minister van Oorlog en Marine aangewezen omdat hij verstand had van figuurzagen. Dus zei hij tegen zijn vrouw "Ik maak een lekker snoepreisje naar

Nieuw Guinea onder de noemer “werkbezoek” en inspecteer gelijk de “officieren-rijsttafel” aan boord van de Hr.Ms.Kortenaar”. Toen onze commandant het bericht kreeg dat de minister onze rijsttafel, sorry ons schip, wilde inspecteren, moesten er bij zijn komst 19 saluutschoten met tussenposen van 5 seconden worden afgegeven. Gezien het feit dat wij op oorlogssterkte waren en niet alle vier kanonnen over een speciale inzetloop beschikten waardoor met klein kaliber kan worden geschoten, werd besloten de stukken te laden met losse flodders. Wanneer het bootje met de minister ons schip op een bepaalde afstand was genaderd, moesten onze kanonnen om beurten vuren. Ik weet niet meer hoeveel losse flodders ons kanon kreeg toebedeeld, maar dat bleek al snel té weinig. Afgesproken werd dat kanon 1 op bij het commando “Vuur!” een flodder zou afschieten, waarna na 5 seconden kanon 2 hetzelfde moest doen. Vanzelfsprekend volgde kanon 3 en 4 hierna. Geen vuiltje aan de lucht zou je denken. Ja, dat dachten wij allemáál! Onze kanonnen waren voor het hoge bezoek keurig in een bepaalde stand gericht; niet te hoog of niet te laag. Wij lagen voor de kust toen de sloep met de minister in zicht kwam. Via mijn koptelefoon hoorde ik de vuurleiding het bevel geven “Kanon 1....Vuur!” Er gebeurde niets! Een opgewonden stem “Kanon 2...Vuur!” Boem mmm! “Kanon 3...Vuur!” Ik hoorde “plop”, maar geen kanonschot! “Alle donders” schreeuwde de vuurleiding-officier door de mijn telefoon, “Kanon 4....Vuur!” Boem mmm! Er moesten 19 schoten gelost worden. Kanon 1 was weer aan de beurt. “Kanon 1....Vuur!” Niks...! Kanon 2....Vuur!” Boem mmm! “Kanon 3...Vuur!” “plop”. Paniek door de telefoon. “Kanon 4....

Vuur!” Boem mmm! De een na het andere kanon viel uit. De flodders werkten niet of nauwelijks in de lopen van het zware geschut. Dáár had niemand op gerekend. De kanonnen die wél op de flodders reageerden moesten nu het tempo opvoeren. Een hiaat in de vuursnelheid was ondenkbaar! De laders werkten als bezetenen, maar na een schot of acht gaf óók kanon 2 er de brui aan. Ons kanon was nu de enige die nog in staat was om te vuren. “Jongens van kanon 4! Een doos bier als jullie blijven vuren!” hoorde ik door mijn koptelefoon. Als razende werd er geladen. De houten prop in de loop, daarna de huls, de lade dicht...”Vuur!” Boem mmm! Plotseling schreeuwde onze “wasbaas” die tevens lader was “We zijn door onze flodders heen!” “Kan me niet verdomme “gilde onze stuk commandant, korporaal Riemens, boven het donderend geluid uit. “Dan maar met scherp!” Boe mmm! Weg was de 1^e granaat. Niet ver van de sloep met de minister steeg een waterzuil op. Boem mmm! De volgende granaat deed het water opspatten.

Telefonist en schrijver 2^e van links

De minister moet op dat moment gedacht hebben dat hij bij een “hemelvaartcommando” terecht was gekomen en niet welkom was bij de rijsttafel. “Richt godverdomme hóger Janlul!” gilde onze korporaal tot de kanonnier. “Je schiet dadelijk onze minister de hemel in!” De enthousiaste kanonnier hoorde zijn stuk commandant amper. Hij had zijn aandacht nodig bij het aftellen der seconden, bovendien een hoger afgestelde granaat op het land te laten neer ploffen is riskant! Boem mmm! Het volgende schot was vrijwel dekkend! Die mensen in de sloep móésten wel doornat zijn; je zou het in je broek doen. “Hogere elevatie” gilden wij allemaal naar de kanonnier. In mijn koptelefoon hoorde ik kreten van ontzetting. De inslag van de volgende granaat lag al wat verder en de daaropvolgende nóg verder. Toen we ons limiet bereikten en “Vast vuren!” werd gegeven, was iedereen opgelucht. Onze dappere minister was bijna “gesneuveld in een zeeslag”. Ik stond bij ons kanon en heb de minister niet aan boord zien klauteren en evenmin zien vertrekken. Van de scheepsmaten hoorde ik dat de immer blauwe neus van minister Staf na ons speciale welkom, een groene kleur had gekregen en dat hij van “onze ouwe” een schone onderbroek had ontvangen. Onze stuk commandant moest vanzelfsprekend bij “de ouwe” op komen draven. Zijn uitleg was kennelijk voldoende geweest, want die avond maakten wij in een opperbeste stemming een hele doos Heineken “soldaat”.

Diemen, 25 april 2020

Wim Degen (ex-hofmeester)

Nieuwe kanons op komst voor fregatten

Arie Booy

Den Helder ■ Defensie bestelt vier nieuwe kanons voor de LC-fregatten van de marine bij de Italiaanse wapenfabrikant Leonardo.

Er wordt al lang over de aanschaf van het nieuwe wapen gesproken, maar nu is de kogel door de kerk, meldt Jurriaan Esser van de Defensie Materieel Organisatie. „Het gaat

om vier kanons van 127mm die naar verwachting in 2025 worden geleverd.”

Leverancier is Leonardo, de wapenfabrikant die het Oto Melara geschut maakte. Het kanon is voorzien van een geautomatiseerd munitie handlingsysteem en is in staat om Vulcan lange afstand munitie af te vuren. Woordvoerder Esser kan nog niet zeggen of de coronacrisis voor extra vertraging gaat zorgen.

Het 127 mm geschut dat nu op de vier fregatten staat is ruim een halve eeuw oud. De wapens werden van de Canadese marine overgenomen toen de Luchtverdedigings- en commandofregatten aan het begin van deze eeuw gebouwd werden.

In de loop der jaren ontstonden steeds meer problemen met het verouderde geschut. Vooral de haperende aanvoer van munitie naar de loop was een heikel punt.

De vervanging van het huidige 127mm kanon startte formeel in 2018. Volgens een analyse van Marineschepen.nl waren er vanaf het begin twee partijen in de race voor de order. Leonardo (voorheen onder andere Oto Melara) uit Italië en BAE Systems uit de VS.

Beide partijen bieden goede 127 mm kanons aan die elkaar niet veel ontslopen. Een belangrijk verschil is Vulcano, een familie van geleide

munitie, waardoor de granaten niet tot 24 kilometer, maar op veel grotere afstand doel kunnen treffen. Een eis van Nederland was dat het nieuwe kanon een bewezen Vulcano-integratie heeft. BAE Systems heeft daarna besloten af te haken en geen aanbieder te doen.

De onderhandelingen werden voortgezet met Leonardo. Vorige week leidde dat tot de ondertekening van het contract.

RUMDER

OM EEN FOTO

HEBT u dat verhaaltje over die uitgeslapen korporaal van het Amerikaanse korps Mariniers wel eens gehoord? Nee? Nou, dat zat zo: die korporaal, al een half jaar ver van huis, schreef steeds onmogelijk lange brieven naar zijn verloofde in de States. Brieven, waarin hij naast de dingen van de dag en zijn enthousiaste liefdesbetuigingen, ook berichtten over troepenbewegingen en meer van dergelijke geheime onderwerpen, die een burger in tijd van oorlog nu eenmaal niet weten mag, optekende.

Zo gebeurde het op zekere dag, dat de Amerikaanse schone een brief met het haar zo bekende handschrift ontving. Groot was echter de ontgoocheling toen ze in de enveloppe alleen maar een briefje vond, waarop was geschreven: „Uw verloofde houdt nog steeds erg veel van u, maar hij kletst te veel. Censor.“

De verloofde liep bij het lezen van dit epistel aan tot een temperatuur, die wij „witheet“ noemen! Woedend greep zij haar schrijfmap en met nidige halen schreef ze „Stuur onmiddellijk mijn foto terug, want ik wil niets meer met zo'n slappe vent als jij bent, te maken hebben!“

De korporaal schrok zich natuurlijk een hoedje. Maar toen hij een beetje over zijn schrik heen was, zon hij op een zilte wraak.....

...ZOEK JOUW FOTO ER MAAR UIT...

Twee dagen lang trok hij er opuit en gapte, waar hij maar kon, de foto's van zijn maten. De buit was meer dan bevredigend en de hele stapel ging naar de vroegere beminde met een begeleidend schrijven, waarop stond:

„Zoek jouw foto er maar uit, want ik weet werkelijk niet meer hoe je er uitziet!“

Ja, zo kan er om zo'n doodeenvoudige foto een hoop narigheid ontstaan. Maar deze inleiding diende alleen maar, om u te vertellen, dat men voor zoiets niet eens naar Amerika behoeft te gaan, want ook op onze schepen komt zoiets voor!

Luistert u maar. We lagen al een tijd met ons schip in het vaderland voor de wal. Op één van de eerste passagiersavonden kwam mijn vriend, een stoker eerste klas, mij midden in de nacht porren. (In dit geval was ik degene, die witheet werd, want ik had er juist een wachdje opzitten.) Maar het bericht dat de stoker, beter bekend onder de naam „de schele“, mij deed, werkte nog beter dan een mok torpedistenbloed, om de slaap uit mijn ogen te verjagen.....

Daar stond me die vent doodleuk en keihard te beweren, dat hij dan toch eindelijk, voor het eerst in zijn leven, „vaste“ verkering had. Dit verbaasde me zozeer, omdat de schele tot op heden steeds een onbegrijpelijke afkeer had betoond, voor alles wat rokken droeg. „Hou op over vrouwen“, zei de stoker, als je met hem over het zwakke geslacht sprak: „Ik trap niet in zulke bakkies. Mij niet gezien hoor!“ En daarbij had de stoker niet voor niets een tweede naam van de maten gekregen, want hij had de lievelijke gewoonte om met zijn ene oog alvast stiekem naar het volgende kadje te kijken, terwijl hij met zijn andere oog in zijn portemonnaie gluurde. De ogen van de schele stonden een tikkelkje uit de koers. Maar daar gaf zijn „verkering“, die naar hij mij triomferend meedeelde, Truida heette, blijkbaar niet om! En de stoker was doodgelukkig, dat hij Zondag aanstaande door Truida in de ouderlijke woning was uitgenodigd.....

Ik wenste hem veel geluk en draaide mij toen met een diepe zucht weer op m'n zij. Nog vier uurtjes en dan was het alweer overal!

't Was jammer voor de schele, maar hij had Vrouwe Fortuna niet op zijn hand! Want de volgende morgen viel een nogal zwaar voorwerp op zijn bakboordspoot en 's avonds ging ik al op ziekenbezoek in het hospitaal.....

De stoker vond het in dat hospitaal nog niet eens zo gek. „Je wordt hier op tijd bediend en ze brengen de boel gewoon achter je aan.“ grinnikte hij. „Alleen mag ik niet roken en dat is

wel erg“. Verder had hij het er best naar zijn zin.

Maar zoals het altijd gaat: een hospitaal kom je gauw in, maar je komt er niet zo gauw weer uit. Daarbij ging het niet best met de gewonde voet van de stoker en hij mocht niet meer lopen. Hele dagen lag hij nu, plat op zijn rug, zijn zonden te overdenken.

Een hoop narigheid natuurlijk, maar een verzachtende omstandigheid was, dat hij trouw een brief van zijn Truida kreeg! En Truida bleek één grote wens te hebben: een foto van de stoker! Daar zeurde ze nu precies in iedere brief weer over. De schele werd er kregelig van en schreef maar steeds geduldig terug, dat ze zou moeten wachten, tot hij zich weer op eigen kracht naar de fotograaf zou kunnen begeven. Dan kwam het heus voor elkaar en zou hij een heel mooi plaatje van zich laten maken.

De stoker had nog een gebrek, dat ik u nog niet verteld heb. Hij kon n.l. nooit zijn mond houden en ook nu had hij aan alle ziekenverplegers verteld, dat zijn meisje zo graag een foto van hem wilde hebben, maar dat hij er helaas niet één bezat. De ziekenverplegers trokken allemaal heel erg medelijdende en begrijpende gezichten,

...TRUIDA, NUW ECHTGENOTE.....

maar er waren er een paar die naast hun medelijden ook begrepen, dat hier wel een lolletje uit te halen viel. Zij voelden wel wat voor een heiligtje.

Nou moet u weten, dat er in het hospitaal een kamertje was, waarin het geraamte van een mens onderdak had gevonden. Van dat geraamte leerden de ziekenverplegers precies, wat een mens alsoo aan duigen en spanen in zijn body meedraagt. En dit geraamte zou het hem nu moeten doen.....

Eén van de meest vindingrijke verplegers kwam op het idee het geraamte een matrozenuniform aan te trekken. Deze opdracht werd tot in de puntjes uitgevoerd en de foto, die er van gemaakt werd, slaagde tot aller grote vreugde, wonderwel!

Daar zat het geraamte: stijf rechtop in een stoel, de pet met de zestien letters losjes op zijn benige achterhoofd, terwijl de knokkige vingers van de rechterhand dreigend naar een onzichtbaar punt wezen en de zwarte holten, waar vroeger de ogen gezeten moesten hebben, je angstaanjagend aanstaarden... 't Was werkelijk geen gezicht meer en als je zoiets eens echt tegenkwam, zou

Je het zo in zijn vette kraag pakken en overboord kwakken.

De stoker had er geen erg in, dat de ziekenverplegers er erg veel belang in stelden, waar zijn „verkering” woonde en op welk adres. Hij antwoorde grif op iedere vraag.....

Hoe Truida opgekeken zal hebben, toen zij de foto, verzonden door de ziekenverplegers, ontving, weet ik niet, maar de gevolgen lieten niet lang op zich wachten. De stoker kreeg opeens geen enkele brief meer en hij zat daar geducht over in. Maar hij ging niet bij de pakken neerzitten en toen hij een paar weken later uit het hospitaal werd ontslagen, ging hij per eerste gelegenheid naar Truida's ouderlijke woning.

.... SLACDE TOT ALLER VREUGDE.....

Niemand kan vertellen, wat zich daar moet hebben afgespeeld, omdat de schele, die blijkbaar een wijze les had gekregen, hierover steeds angstvallig heeft gezwegen.

Maar zoals het nu eenmaal hoort, heeft ook deze geschiedenis een alleszins happy-end gekregen, want jaren later liep ik de schele weer eens onverwachts tegen het lijf.

De rode strepen op zijn arm waren inmiddels geel geworden en aan zijn arm begeleidde hij een dame, die hij mij heel deftig voorstelde als „Truida”, mijn echtgenote”.

Wij hebben de geschiedenis van die foto toen nog eens opgerakeld en ik voor mij kwam tot de overtuiging, dat die stoker nog niet zo'n gekke keus had gedaan.

JOOP J. STEENSMA

...IN DE OUDERLIJKE WONING WAS
DITGEHOORD...

De bottelier van de wacht

De bottelier in de achttiende eeuw

IN het „Zeemanshandboek“ van de luitenant-admiraal van Kinsbergen, waarvoor wij in „Alle Hens“ al eens eerder de aandacht vroegen, vinden we tussen de instructies voor de onderofficieren een order „voor den bottelier in het bijzonder“. Deze instructie is waard er enige aandacht aan te besteden. Veel nieuws treffen we er echter nauwelijks in aan, want de plichten van de bottelier zijn in die anderhalve eeuw, die inmiddels zijn verstreken, in principe niet veel veranderd! Hij moet een lijst maken van alle

„meubelen en comalle“, en zorg dragen, dat een een ander „wél onderhouden, en niet ontramponneerd of verwaarloost worde“. Hetgeen hij aan de kajuit- en scheepsvolk in bruikleen verstrekt, moet hij eens per maand controleren. Voortdurend dus detail ophalen!

In het victualieboek moeten alle „vires“ worden geboekt. Per vier weken moet restant worden opgemaakt. In een afzonderlijk boek moet worden bijgehouden, wat aan de kok of aan anderen wordt uitgegeven. Wekelijks moet een consumptiebriefje worden opgemaakt, en wel in drievoud, één voor de commandant, één voor de eerste officier en één voor de bottelier zelf.

De „stuwage“ der victualie moet zeer omzichtig geschieden. Wat kan bederven moet het luchtigst staan. Van de twee „spijskasten“ moet steeds één leeg blijven, en elke drie weken moet de andere in gebruik worden genomen. Vóór het overstorten moet de kast met knofook worden ingewreven. De kaas moet van tijd tot tijd worden gekeerd. Die met scheuren er in moet het eerst worden gebruikt.

De bottelier moet goede orde in de bottelarij houden en mag niet toelaten, dat aldaar kroeg wordt gehouden,

of dat „iemand anders in de Bottelary kooime, als die daar iets noodig hebben te haalen“.

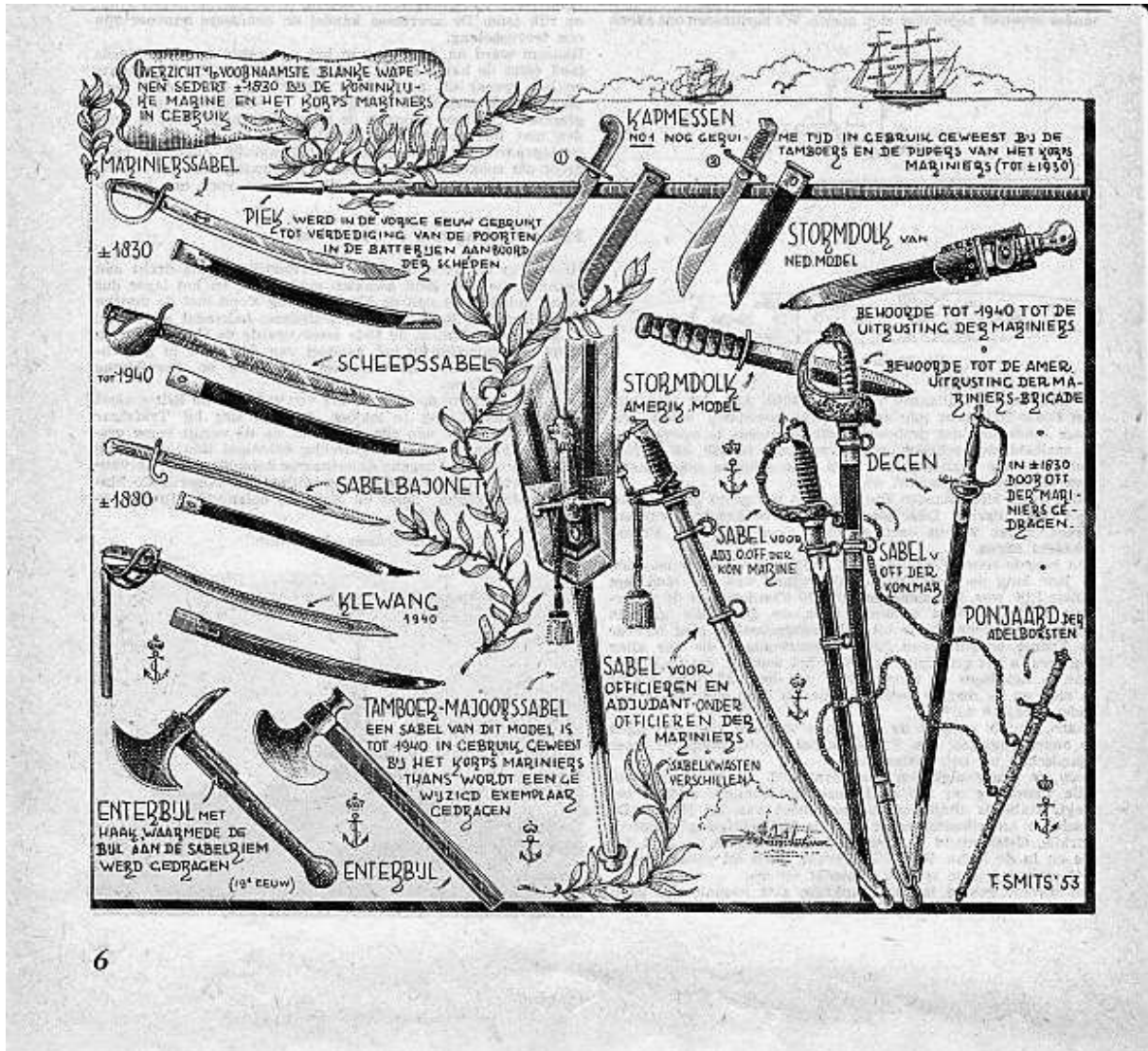
Na wacht opzetten moet het licht in de bottelarij worden gedoofd.

Het afwegen der rantsoenen geschiedt altijd in tegenwoordigheid van een officier, doch de bottelaar blijft zelf verantwoordelijk en men zal hem „niet in 't minste vergeeven, wanneer het Volk te kort uitgedeeld wordt“.

De reinhouding der bottelarij wordt de bottelier ernstig aanbevolen. Hij moet voorts op het waterverbruik letten en zorgen dat dit kostbare vocht niet onnut wordt verbruikt.

Als er iets bederft of opraaft moet de bottelier daarvan aan de eerste officier rapporteren.

En het laatste artikel, dat ook nu nog vele huidige detailbeheerders zal doen glimlachen, citeren wij weer in zijn geheel: „Hem wordt ernstig belast, om niet te doen, zoals het oude gebruik is, naamelijk eenen zogenaamden slag, gelijk men zegt, om den arm te houden, dat is, om minder of meer op het Rantsoenbriefje te zetten, als er in het Schip is, maar alles daarop zodanig schrijven, als het hem gecommandeerd wordt, op dat de Kapitein altoos kunne zien, wat er in 't Schip is, en zich daarna rigten.“

6

The end